

Przedmowa

Pierwszy tom Komentarza do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (zwanej popularnie – Europejską Konwencją Praw Człowieka), który ukazał się wiosną 2010 r., poświęcony był przedstawieniu materialno-prawnych postanowień o prawach i wolnościach zawartych w art. 1–18 tej Konwencji. Tom drugi, prezentowany Czytelnikowi dziewięć miesięcy później (konieczne było odczekanie na wejście w życie Protokołu Nr 14, co nastąpiło z dniem 1.6.2010 r.), obejmuje omówienie pozostałych, proceduralno-ustrojowych, postanowień Konwencji, zawartych w jej rozdziale drugim (Europejski Trybunał Praw Człowieka – art. 19–51) oraz rozdziale trzecim (Postanowienia różne – art. 52–59), a także postanowień materialno-prawnych, zawartych w protokołach dodatkowych (Nr 1, 4, 6, 7, 12 i 13), przyjmowanych już po wejściu Konwencji w życie. Choć Polska nie ratyfikowała Protokołów Nr 12 i 13, więc ich postanowienia nie wiążą obecnie naszych władz publicznych, to – dla kompletności prezentacji – włączone one zostały do niniejszego Komentarza.

Podobnie, jak w tomie pierwszym, zamiarem autorów jest, po pierwsze – odzwierciedlenie najważniejszych wypowiedzi strasburskich organów orzekających (Trybunału i – niegdyś – Komisji), przy czym posłużono się szeroko metodą cytatów, pozwalającą na jasne oddzielenie treści wypowiedzianych przez te organy, od treści pochodzących od autorów niniejszego Komentarza.

Po drugie, intencją autorów jest ujęcie przedstawianych treści orzeczniczych w pewien system, więc umieszczenie ich w tle bardziej ogólnym (i będącym dorobkiem doktryny), a zbudowanym przez zasady i metody interpretacji Konwencji. Konwencję trzeba odczytywać bowiem jako całość o spójnym aksjologicznym charakterze.

Powiązanie warstwy deskryptywnej (gdzie rzeczywistym autorem jest sam Trybunał) i warstwy analitycznej (pochodzącej od autorów Komentarza, a bazującej na dorobku literatury przedmiotu) powinno ułatwić proces krajowego stosowania postanowień Konwencji. Trzeba wyraźnie przypomnieć, że Konwencja stanowi część krajowego porządku prawnego, podlega bezpośredniemu stosowaniu przez polskie sądy, a – w razie kolizji z unormowaniami ustawowymi – korzysta z nadrzędnej pozycji.

Komentarz adresowany jest, przede wszystkim, do praktyki, więc sędziów, adwokatów i wszystkich innych osób, które stykają się w swej działalności

z postanowieniami Konwencji i wprowadzają je do rzeczywistości polskiego obrotu prawnego. Kontakt z tak określonym odbiorcą jest o tyle łatwiejszy, że – gdy chodzi o materialno-prawne postanowienia Konwencji i protokołów dodatkowych – autorami Komentarza są sędziowie, którzy określają (bądź określali) sposób stosowania Konwencji przez najwyższe organy sądowe Rzeczypospolitej. Gdy zaś chodzi o przedstawienie proceduralno-ustrojowych kwestii funkcjonowania mechanizmu kontrolnego Konwencji, autorami są też doświadczeni prawnicy, od lat zatrudnieni w Kancelarii Trybunału i współtworzący jego metody działania.

Oczywiście, należy przypomnieć, że wszystkie wyrażone w Komentarzu uwagi i opinie są wyrazem poglądów poszczególnych autorów i nie mogą być interpretowane jako stanowisko instytucji, w których wykonują swe obowiązki zawodowe.

Tom drugi uwzględnia stan prawny na dzień 1.8.2010 r. (uzupełniony – na ile to było redakcyjnie możliwe – najciekawszymi orzeczeniami z kolejnych trzech miesięcy). Dane statystyczne (o ile nie zaznaczono inaczej) obejmują okres pomiędzy 1.11.1998 r. (początek funkcjonowania Trybunału działającego w oparciu o Protokół Nr 11) a 31.12.2009 r.

Tekst Konwencji (i protokołów dodatkowych) został zamieszczony w dosłownym powtórzeniu polskiego tekstu urzędowego opublikowanego w Dziennikach Ustaw. Nawet jeżeli pewne sformułowania polskie nie oddają w sposób wierny tekstów autentycznych w językach angielskim i francuskim, nie podjęto próby ich „korekty”, a tylko – w notach komentarzowych – wskazano na nieprawidłowości czy błędy. Jedyne wyjątek stanowi terminologia dotycząca rodzajów orzeczeń. Nie ma problemu z zastosowaniem terminu „wyrok” (*judgment, arrêt*), natomiast za właściwy odpowiednik terminu *decision/décision* uznano „postanowienie”, co zostało wyjaśnione w przedmowie do pierwszego tomu Komentarza.

Orzeczenia Trybunału (wyroki i postanowienia) i Komisji (raporty i postanowienia) są oznaczane wskazaniem rodzaju orzeczenia, daty przyjęcia, strony skarżącej oraz państwa pozwanego. Wszystkie orzeczenia Trybunału i ogromna większość orzeczeń Komisji są dostępne w systemie HUDOC Database (www.echr.coe.int) i nie było powodu odsyłania do ewentualnego miejsca publikacji drukowanej.

W Aneksie zamieszczono polski tekst Regulaminu Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, wraz z uzupełniającymi dokumentami, w autorskim przekładzie adw. *Renaty Degener*.

Podstawowa literatura przedmiotu, zwłaszcza – polskie i zagraniczne – podręczniki i komentarze, została wymieniona w – otwierającym tom pierwszy – Wprowadzeniu. Nie powoływaliśmy już tych pozycji w bibliografii do poszczególnych artykułów Konwencji, a w tekście Komentarza odsyłamy do nich tylko przy cytatach lub bezpośrednich nawiązaniach koncepcyjnych.

Autorzy i Redaktor pragną złożyć serdeczne podziękowania Wydawnictwu C.H. Beck za podjęcie naszej inicjatywy, a p. red. *Aleksandrze Dróżdź*, za życzliwą i kompetentną współpracę w nadaniu Komentarzowi ostatecznego kształtu.

Warszawa–Strasburg, październik 2010 r.